Міністерство розвитку громад та територій України

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 9 червня 2025 року № 970

Методичні рекомендації

щодо облаштування безбар'єрних маршрутів

Зміст

Розділ I **Загальні положення 3**

Розділ II **Теорія створення безбар'єрних маршрутів. 4**

1 Ознаки безбар'єрного маршруту. 4
2 Типи об'єктів, які включаються до безбар'єрного маршруту. 4
3 Складові частини безбар'єрного маршруту 5
4 Типи безбар'єрних маршрутів 9
5 Першочергове облаштування безбар'єрних маршрутів 9

Розділ III **Рекомендації щодо створення проектної пропозиції безбар'єрного маршруту. . 11**

1 Моніторинг об'єктів та вулиць, що є пріоритетними для створення безбар'єрного середовища у населеному пункті 11
2 Визначення точок початку і кінця маршруту, протяжності відповідно до потреб маломобільних груп населення 14
3 Нанесення об'єктів на картографічну основу 14
4 Оцінка об'єктів: безбар'єрні, частково безбар'єрні чи бар'єрні 16
5 Визначення будівель і споруд, до яких веде маршрут – точок тяжіння населення 17
6 Визначення зупинок громадського транспорту, які знаходяться вздовж маршруту 19
7 Наявність інклюзивного транспорту загального користування, що проходить маршрутом 20
8 Визначення елементів вулично-дорожньої мережі, що потребують облаштування доступності 21
9 Створення переліку об'єктів, що потребують облаштування безбар'єрності . . 22
10 Формування пропозиції щодо розподілу фінансування на об'єкти, що потребують облаштування безбар'єрності 22
11 Визначення заходів з облаштування об'єктів для забезпечення безбар'єрності маршруту 22
12 Склад проектної пропозиції безбар'єрного маршруту 23

Розділ IV **Реалізація безбар'єрного маршруту 24**

1 Проведення будівельних робіт для створення безбар'єрного маршруту . 24
2 Моніторинг ходу будівельних робіт на предмет прийняття інклюзивних рішень . 24
3 Комунікаційна підтримка процесу реалізації проекту 26
4 Співпраця з бізнесом 29

Розділ І Загальні положення

Методичні рекомендації розроблені для створення та облаштування безбар'єрних маршрутів у населених пунктах із забезпеченням доступності, комфорту та безпеки пересування маломобільних груп населення, зокрема людей з інвалідністю, людей старшого віку, батьків з дитячими візками та інших категорій громадян. Вони спрямовані на створення єдиних стандартів організації міських просторів, доступних для всіх групи населення.

Рекомендації застосовуються до всіх видів транспортно-пішохідних маршрутів у межах населених пунктів та їх складових елементів, зокрема пішохідних тротуарів і переходів, транспорту загального користування та зупинок громадського транспорту, пішохідних зон і рекреаційних просторів, громадських будівель і установ.

Основним завданням є забезпечення можливості самостійного пересування по населеному пункту та доступу до інфраструктури для маломобільних груп населення, створення сприятливих умов для соціальної інтеграції та рівних можливостей у користуванні міськими просторами.

БЕЗБАР'ЄРНИЙ МАРШРУТ – організований транспортно-пішохідний шлях з об'єктами фізичного оточення, забезпеченими засобами доступності, зручності, інформативності та безпеки для маломобільних груп населення, а у випадку неможливості забезпечити такі засоби у повному обсязі – елементами розумного пристосування.

Впровадження безбар'єрних маршрутів є сферою відповідальності відповідних органів місцевого самоврядування, які мають забезпечити:

- дотримання чинних стандартів доступності під час планування, будівництва та модернізації інфраструктури
- регулярний моніторинг стану маршрутів та їх підтримку у належному стані
- залучення громадськості до процесу планування з метою врахування всіх потреб маломобільних груп населення

Впровадження цих методичних рекомендацій дозволить значно підвищити якість міського середовища, забезпечити громадянам рівний доступ до інфраструктури, сприяти соціальній інтеграції маломобільних груп населення та створити комфортні умови для всіх без виключення мешканців і гостей населених пунктів.

Розділ ІІ Теорія створення безбар'єрних маршрутів

1. Ознаки безбар'єрного маршруту:

1 Має точку початку та кінця

2 сполучає житлові осередки (житлові будинки) та заклади охорони здоров'я, центри надання адміністративних послуг і соціальних виплат, центри зайнятості, а також інші місця отримання послуг

3 складається з елементів дорожньо-транспортної мережі, зупинок громадського транспорту, транспортної інфраструктури та будівель і споруд

4 на маршруті відсутні бар'єри для вільного переміщення маломобільних груп населення;

5 на маршруті наявний доступний громадський транспорт

6 вздовж маршруту наявна інформаційна, візуальна та тактильна навігація.

Безбар'єрним вважається маршрут, на якому безбар'єрними є усі пішохідні шляхи та не менше 75% об'єктів на таких шляхах.

2. Типи об'єктів, які можуть бути включені до безбар'єрного маршруту

вулично-дорожньої мережі	вулиці, дороги та інші проїзди, тротуари, пішохідні та велосипедні доріжки, пішохідні переходи, автостоянки тощо
благоустрою	Території загального користування: а) парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики; б) пам'ятки культурної та історичної спадщини; в) майдани, площі, бульвари, проспекти; г) вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки; ґ) пляжі; д) кладовища; е) інші території загального користування; прибудинкові території; території підприємств, установ, організацій.

транспорту	транспорт загального користування (залізничний, морський, річковий, автомобільний і авіаційний, а також міський елек-тротранспорт, у тому числі метрополітен)
транспортної інфраструктури	зупинки маршрутного транспорту, залізничні вокзали та залізничні станції з пасажирською інфраструктурою, автовокзали та автостанції, порти та причали, точки надання послуг придорожнього сервісу
житлового фонду	багатоквартирні будинки, готелі, гуртожитки та інші об'єкти житлового призначення
громадські будівлі	будівлі державних органів та органів місцевого самоврядування, комунальних установ, центрів надання адміністративних послуг, закладів освіти, закладів охорони здоров'я, закладів культури, закладів соціального захисту населення, будівель та споруд спортивної інфраструктури та інші громадські будівлі
будівлі сфери надання послуг	будівлі та споруди закладів торгівлі, аптек, закладів громадського харчування, банківських установ, поштових відділень, кінотеатрів, концертних залів та інші об'єкти нежитлового призначення

До безбар'єрного маршруту включаються об'єкти таких типів власності:

- державної власності
- комунальної власності
- приватної власності (за згодою управителя об'єкта)

3. Складові частини безбар'єрного маршруту

А **(об'єктна частина)** -від місця проживання (будинок, квартира, кімната) до межі (червоної лінії) вуличної мережі населеного пункту;

Б **(муніципальна частина)** - в межах вулично-дорожньої мережі населеного пункту.

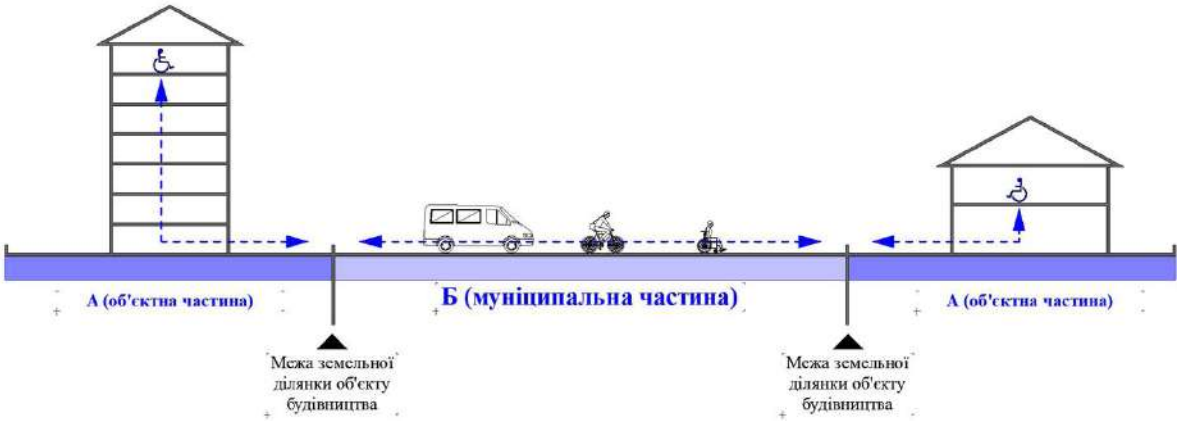

Муніципальна частина

В межах населеного пункту для забезпечення безбар'єрного руху муніципальна частина включає доступність:

- пішохідних та автомобільних доріг, тротуарів
- перехресть, транспортних розв'язок
- наземних, підземних та надземних переходів
- зупинок громадського транспорту
- рухомого складу транспорту загального користування

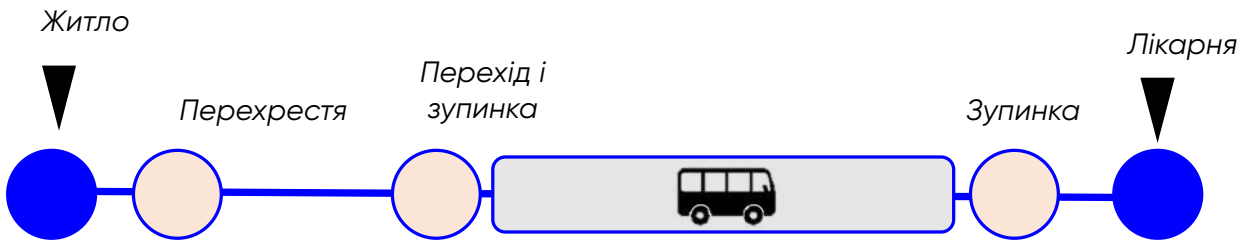

Для забезпечення сполучення з іншими населеними пунктами в межах території територіальної громади муніципальна частина включає доступність:

- автовокзалів та автостанцій
- залізничних вокзалів та станцій
- рухомого складу транспорту
- точок надання послуг придорожнього сервісу, у тому числі АЗС

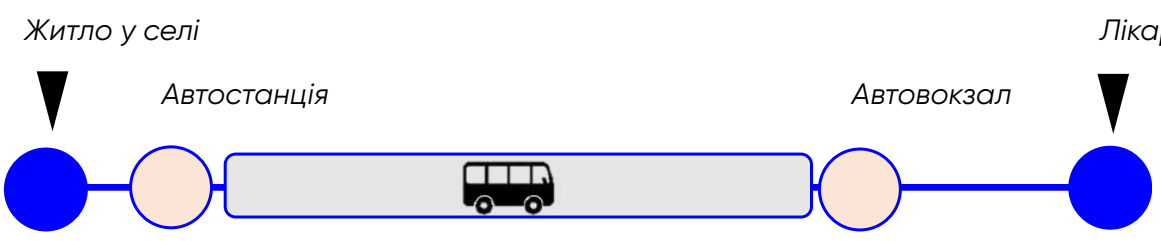

Прилегла до об'єкта територія

Принаймні один безбар'єрний маршрут повинен бути забезпечений до доступних входів на об'єкт із точок прибуття на ділянку, де передбачені:

паркінг та зони посадки пасажирів (для осіб, що користуються приватним автотранспортом)

громадські вулиці та тротуари (для пішоходів)

кожна зупинка громадського транспорту (для осіб, що користуються послугою громадського транспорту)

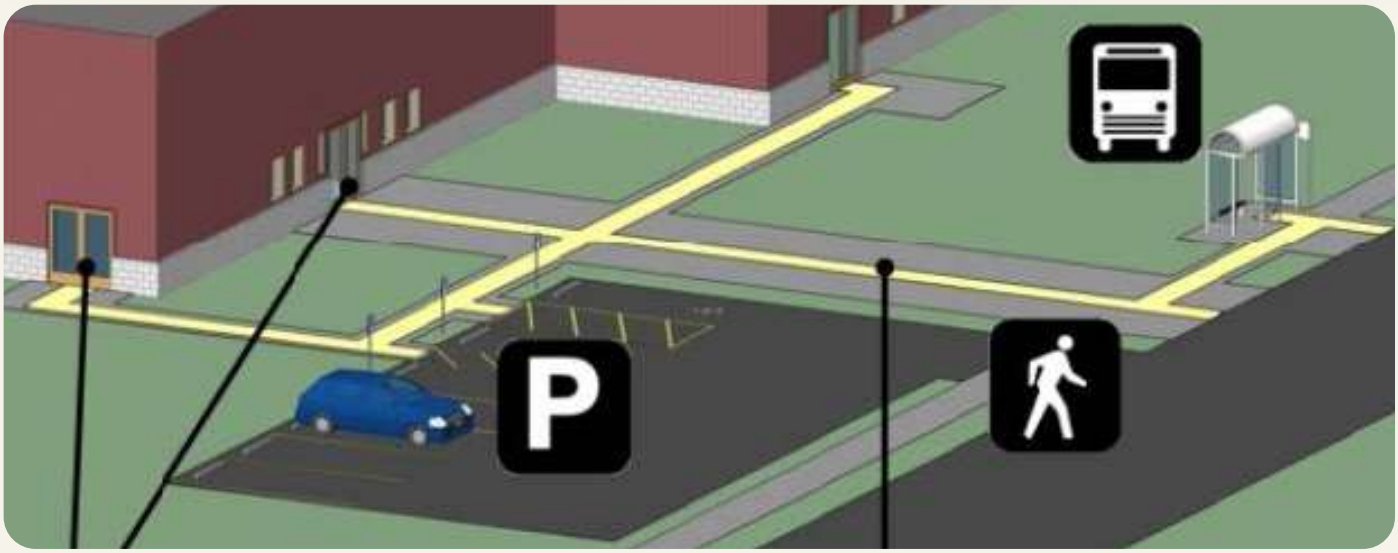

Об'єктна частина

Включає доступність для маломобільних груп населення:

шляхів руху від місць прибуття до входів у будівлю (пішохідні доріжки, сходи пандуси, хвіртки)

елементів вхідної групи до будівлі (ганок, сходи, пандуси, вхідні двері, тамбури)

шляхів руху всередині будівлі: горизонтальних та вертикальних (вестибюль, коридори, сходи, ліфти, внутрішні двері, вертикальні підйомники)

шлях всередині приміщень, де надаються послуги (кабінети, приймальні, зали) та житлових приміщень

санітарно-гігієнічного приміщення

евакуаційних шляхів руху;

укриття (за наявності у будівлі)

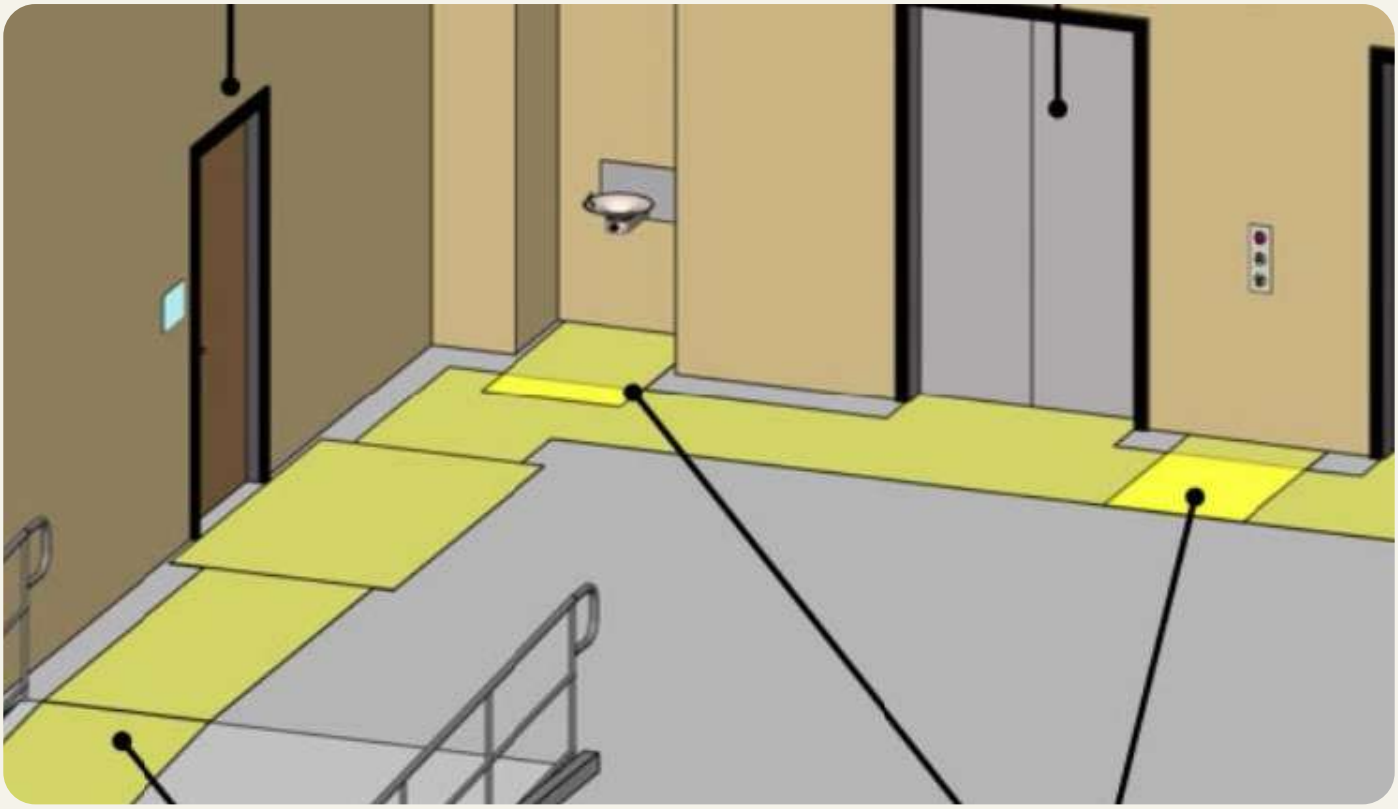

Доступність маршрутів до житлових приміщень включає:

облаштування входів до багатоквартирних будинків, вхідних та внутрішніх дверей

наявність доступного ліфту для руху між поверхами

вільний прохід коридорами загального користування

планування житла із забезпеченням достатнього вільного простору для маневрування кріслом колісним

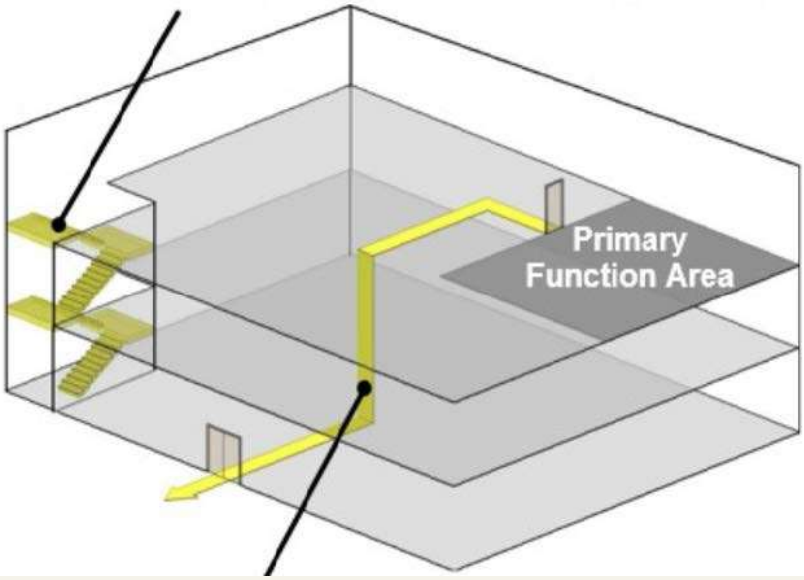

4. Типи безбар'єрних маршрутів

За схемою просторової організації маршрути можуть бути лінійними, кільцевими, а також комплексними (одночасно поєднує у собі ознаки лінійних та кільцевих маршрутів):

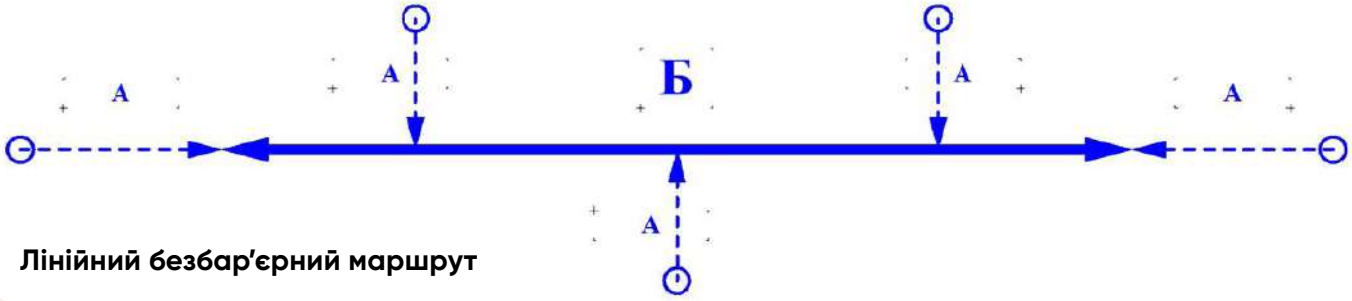

Лінійний безбар'єрний маршрут

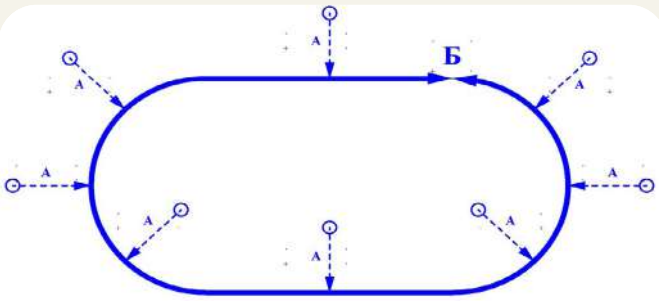

Кільцевий безбар'єрний маршрут

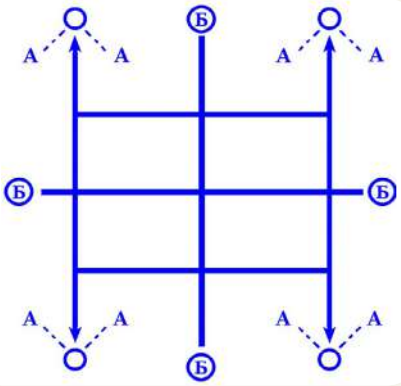

Комплексний безбар'єрний маршрут

5. Першочергове облаштування маршрутів

Відповідно до Пріоритетів створення безбар'єрного простору (фізичної безбар'єрності) у населених пунктах:

Повний перелік пріоритетних типів об'єктів розміщений за посиланням

Від безбар'єрного житла:

- житлові масиви, квартали
- спальні райони міст

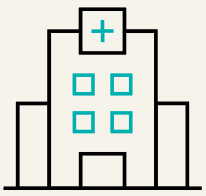

До пріоритетних безбар'єрних об'єктів:

- заклади охорони здоров'я
- заклади освіти
- ЦНАП
- заклади соціального захисту населення
- споруди цивільного захисту
- заклади торгівлі

Реалізація безбар'єрних маршрутів передбачена до 2030 року.
Під час планування здійснення заходів з реалізації рекомендується виділити 1 чергу облаштування – 2025 рік, та інші черги протягом 2026-2030 років.

ПРИКЛАД МІСТА ВІННИЦІ:

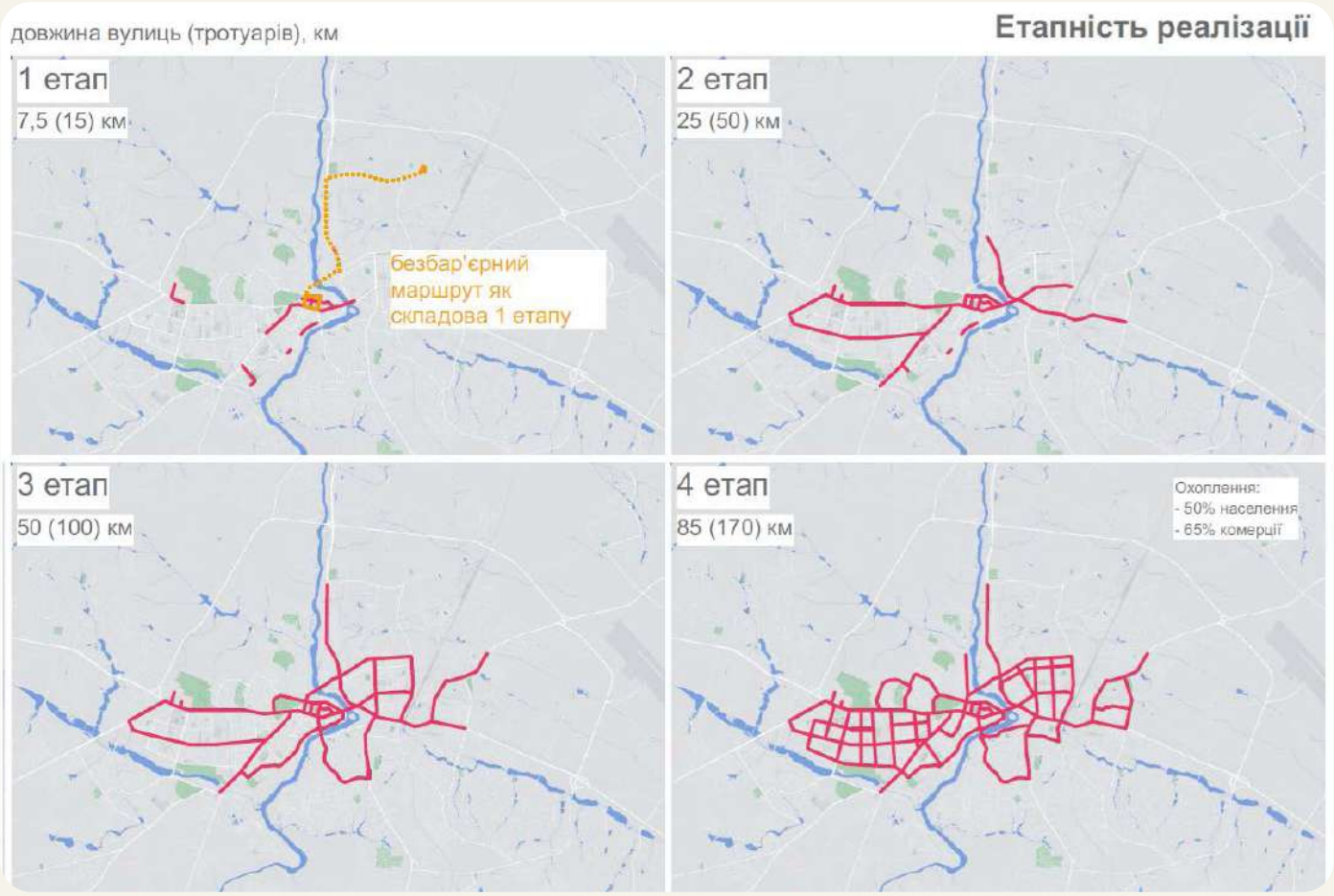

Розділ III Рекомендації щодо створення проектної пропозиції безбар'єрного маршруту

1. Моніторинг об'єктів та вулиць, що є пріоритетними для створення безбар'єрного середовища у населеному пункті.

Аналіз потреб маломобільних груп населення (МГН)

Безбар'єрний маршрут формується за результатами моніторингу потреб МГН. У середньому показник МГН у населених пунктах України становить від 20% до 40% населення.

Як визначити частку маломобільних груп населення?

Розпорядниками даних щодо кількості МГН є виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, що реалізують повноваження у сфері соціального захисту населення, охорони здоров'я, надання адміністративних послуг.

Показник частки маломобільних груп населення рекомендовано рахувати за такою формулою:

Частка МГН = Сума МГН (кількість осіб з інвалідністю + осіб пенсійного віку + сім'ї з дітьми до 6 років + вагітні жінки + особи з тимчасовою втратою мобільності) / загальна чисельність населення населеного пункту.

До розрахунку чисельності населення населеного пункту включаються жителі, які задекларували або зареєстрували місце проживання в цьому населеному пункті або фактичне місце проживання/перебування яких підтверджується довідкою про взяття на облік ВПО, а також особи які проживають у населеному пунктів, однак не задекларували або не зареєстрували місце проживання у цьому населеному пункті.

До осіб з тимчасовою втратою мобільності можуть відноситись учасники бойових дій, що отримали поранення та проходять реабілітацію у населеному пункті, особи, що мають тимчасові проблеми зі здоров'ям, зокрема фізичні, сенсорні, психічні, розумові (наприклад, через перелом ноги – використовують милиці), використовують допоміжні засоби для пересування містом тощо.

ПРИКЛАД МІСТА ВІННИЦІ:

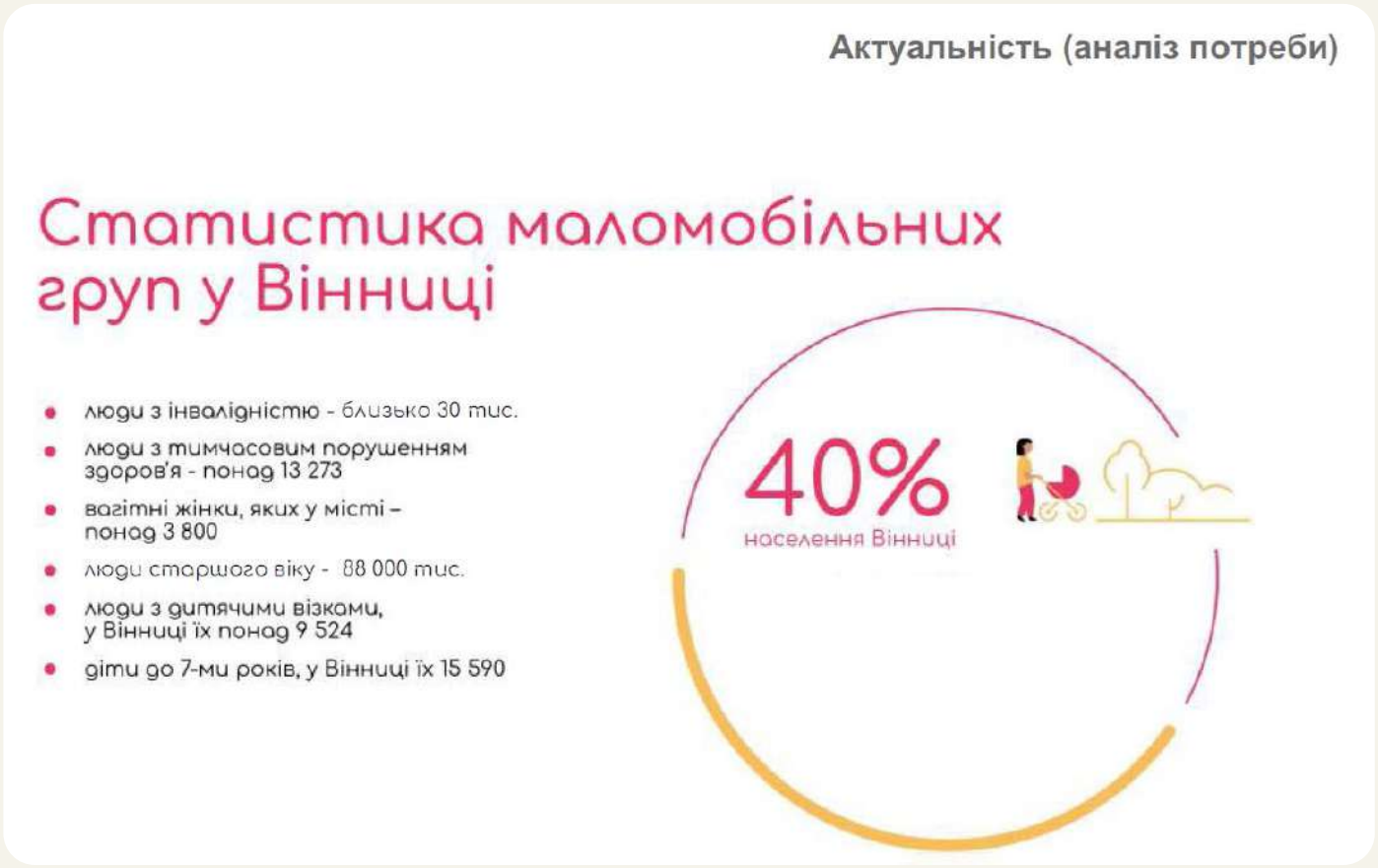

Аналіз розташування об'єктів, де населення отримує послуги (точки тяжіння населення)

Для цього доречно провести аналіз середовища населеного пункту в контексті розташування основних об'єктів соціальної інфраструктури, які мають стати пріоритетними в частині загальної доступності послуг та дорожньо-транспортної мережі, яка їх сполучає.

Одним із факторів для визначення маршруту може слугувати показник кількості мешканців, що проходить маршрутом, з них - орієнтовна кількість осіб з інвалідністю. Важливо визначити перелік послуг, до яких веде маршрут, та кількість осіб, що ними користуються. Наприклад, це медичні та реабілітаційні послуги, адміністративні, соціальні послуги, послуги із забезпечення працевлаштування, соціальної підтримки ВПО, тощо.

Дана інформація подається у текстовому форматі у вигляді стислих тез із зазначення кількісних показників.

ПРИКЛАД МІСТА РІВНОГО:

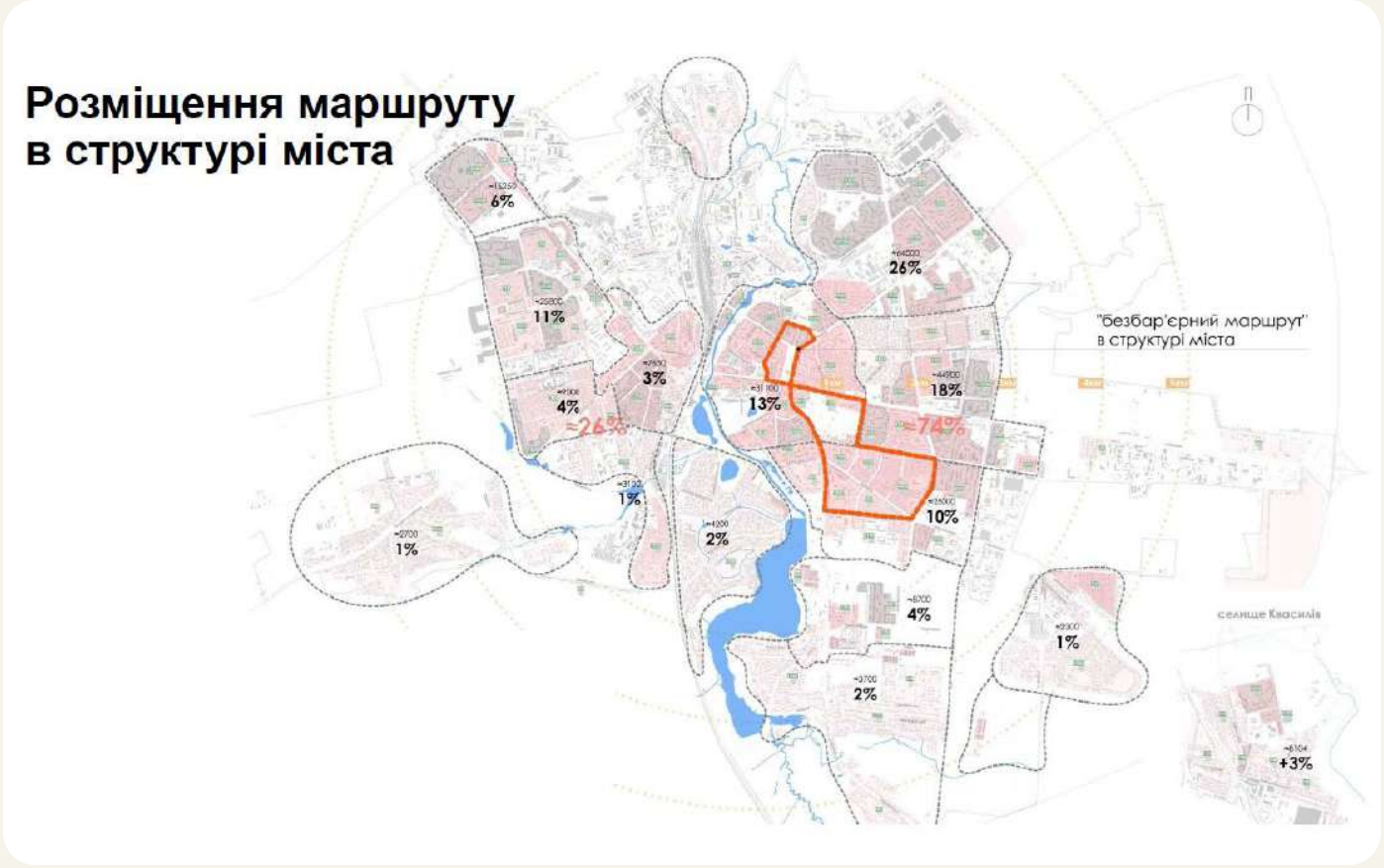

ПРИКЛАД МІСТА ЛЬВОВА:

2. Визначення точок початку і кінця маршруту, протяжності відповідно до потреб маломобільних груп населення

Необхідно визначити умовні точки початку і кінця маршруту, його основних елементів (ділянок) та їх протяжність (у км).

Маршрут може мати лінійну або кільцеву структуру з врахуванням подальшої перспективи його розширення за рахунок послідуючого приєднання до нього інших територій («комплексний» маршрут).

Важливо розуміти через, які райони житлової забудови проходить маршрут та кількість населення, яка в них проживає.

ПРИКЛАД МІСТА ВІННИЦЯ:

3. Нанесення об'єктів на картографічну основу

Виконується на основі схеми вулично-дорожньої мережі, транспорту загального користування, генерального плану населеного пункту (або інших наявних схемах населеного пункту, що містять достатню інформативність для їх використання у якості підоснови).

Об'єм та масштаб схеми обирається виконавцем довільно з огляду на подальшу «читабельність» зазначених на ній матеріалів та даних. При цьому, підоснова (схема вулично-дорожньої мережі) виконується без кольору, без контрастних плям у якості нейтрального фону з метою чіткого сприйняття у подальшому зазначених на ній матеріалів та інформації щодо безбар'єрності.

ПРИКЛАД МІСТА ДНІПРО: ЗАГАЛЬНА КАРТА МАРШРУТІВ

Створення безбар'єрних маршрутів в м. Дніпро

На першому етапі на території міста Дніпра планується створення 3-х маршрутів для забезпечення безбар'єрного сполучення з об'єктами тяжіння, а саме різноманітними транспортними та громадськими об'єктами: транспортно-пересадочними вузлами, об'єктами надання адміністративних послуг, медичними закладами, закладами освіти, культури, торговими центрами та інше.

Маршрути прокладалися з урахуванням концентрації об'єктів тяжіння, наявності маршрутів громадського транспорту та можливості будівництва об'єктів інфраструктури, які відповідають стандартам доступності

- Маршруту № 1
- Маршруту № 2
- Маршруту № 3
- Багатоквартирна забудова
- Садибна забудова

МАРШРУТ № 1 (ДЕТАЛІЗАЦІЯ)

Схема безбар'єрного маршруту №1

Довжина 6.2 км по просп. Дмитра Яворницького

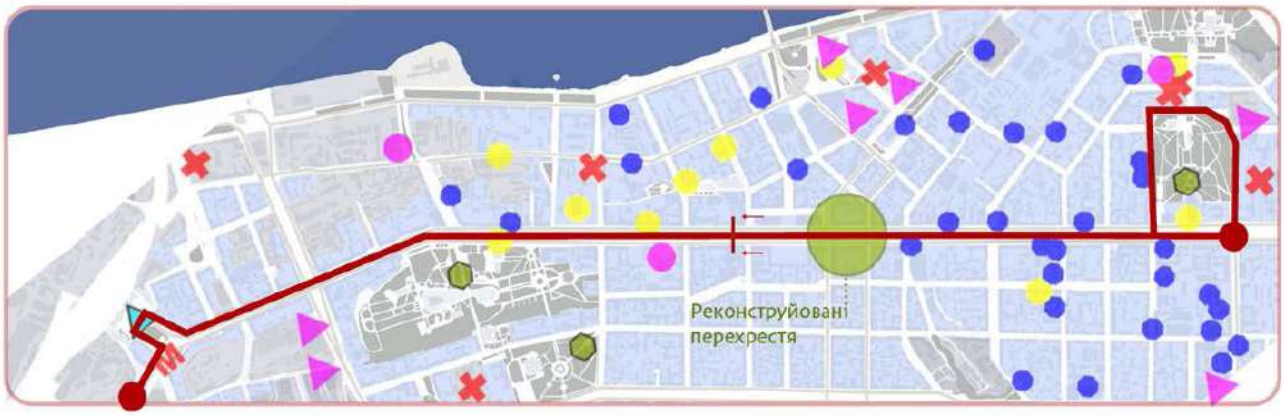

1-й безбар'єрний маршрут по просп. Дмитра Яворницького від автовокзалу через Центральний залізничний вокзал до Соборної площі. Маршрут прокладений через загальноміський громадський центр. На маршруті проводяться роботи по реконструкції благоустрою у районі перехресть. На данний час реконструйовано два перехрестя.

- Навчальні заклади
- Культурні заклади
- Торгівельні центри
- Заклади охорони здоров'я
- Залізничний вокзал
- Парки, сквери
- Органи виконавчої влади
- Багатоквартирна забудова

4. Оцінка об’єктів: безбар'єрні, частково безбар'єрні чи бар’єрні

Важливо розуміти рівень фактичної доступності об’єктів, до яких веде маршрут (станом на поточний час) з метою визначення вичерпних заходів щодо забезпечення їх безбар’єрності на етапі реалізації маршруту

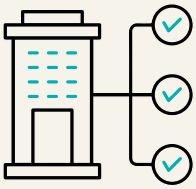

Управителі об’єктів проводять обстеження та оцінку (з фотофіксацією) ступеня безбар’єрності об’єктів, які є першочерговими для створення безбар’єрного середовища, відповідно до Порядку проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар’єрності об’єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 537.

Результати оцінки об’єктів щодо безбар’єрності можуть бути зазначені на окремій Схемі об’єктів проєктного безбар’єрного маршруту «Існуючий стан» з зазначенням умовним кольором, де:

- червоний - бар’єрні,
- жовтий - частково безбар'єрні,
- зелений - безбар'єрні.

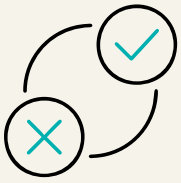

ПРИКЛАД СЕЛИЩА ОПІШНІ:

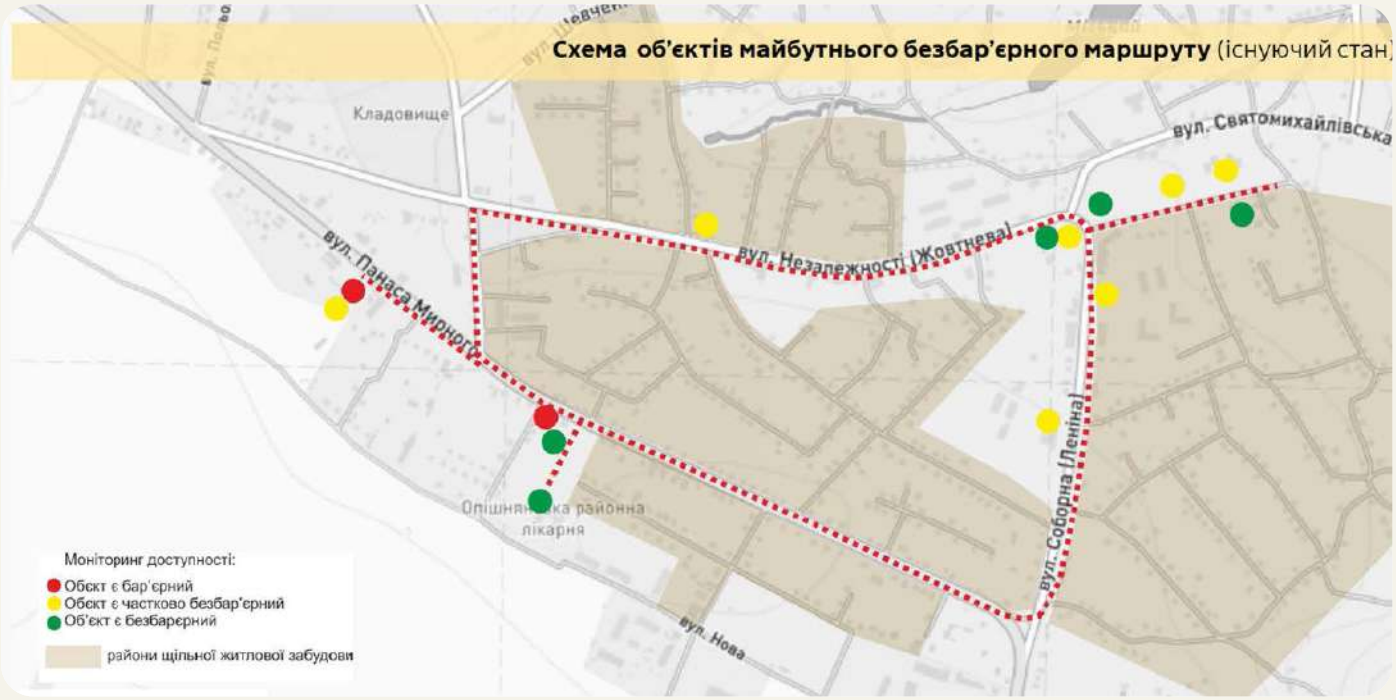

5. Визначення будівель і споруд, до яких веде маршрут – точок тяжіння населення

Визначити заклади, установи та інші об'єкти, які потребують першочергового включення до маршруту та які є точками тяжіння населення.

Важливо обрати пріоритетні заклади соціальної інфраструктури (об'єкти комунальної власності територіальної громади або державної власності), об'єкти бізнесу, зазначити першочергові заходи з облаштування даних об'єктів - шляхи руху до будівель, доступні входи, та внутрішня доступність будівель.

За можливості, зазначити заходи з облаштування доступності будинків у житлових масивах та районах, через які проходить маршрут. Оскільки фактичним маршрутом для маломобільної особи є шлях від тимчасового або постійного місця проживання до місця отримання послуг/місця працевлаштування.

Важливо забезпечити доступність багатоквартирних будинків у радіусі 400 м від основного маршруту.

Черговість облаштування багатоквартирних будинків визначається відповідно до потреб маломобільних груп населення. Першочергово необхідно облаштовувати багатоквартирні будинки у яких живуть особи, які користуються кріслом колісним.

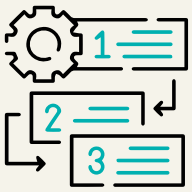

Під час облаштування доступності багатоквартирних будівників необхідно враховувати технічні особливості планування та доцільність облаштування. Для будівель, планування яких не дозволяє зробити об'єкт безбар'єрним для осіб на кріслі колісному, необхідно застосовувати індивідуальні архітектурні рішення. Наприклад, облаштування елементів доступності у таких будинках для осіб з порученням зору та слуху.

Остаточною метою створення маршруту є:

доступність не менше ніж 75 % об'єктів маршруту (у т.ч. об'єктів приватної власності та бізнесу). Таким чином, у подальшій реалізації проекту важлива співпраця з бізнесом щодо питань забезпечення доступності на належних до їх сфери діяльності об'єктах.

ПРИКЛАД МІСТА ВІННИЦІ:

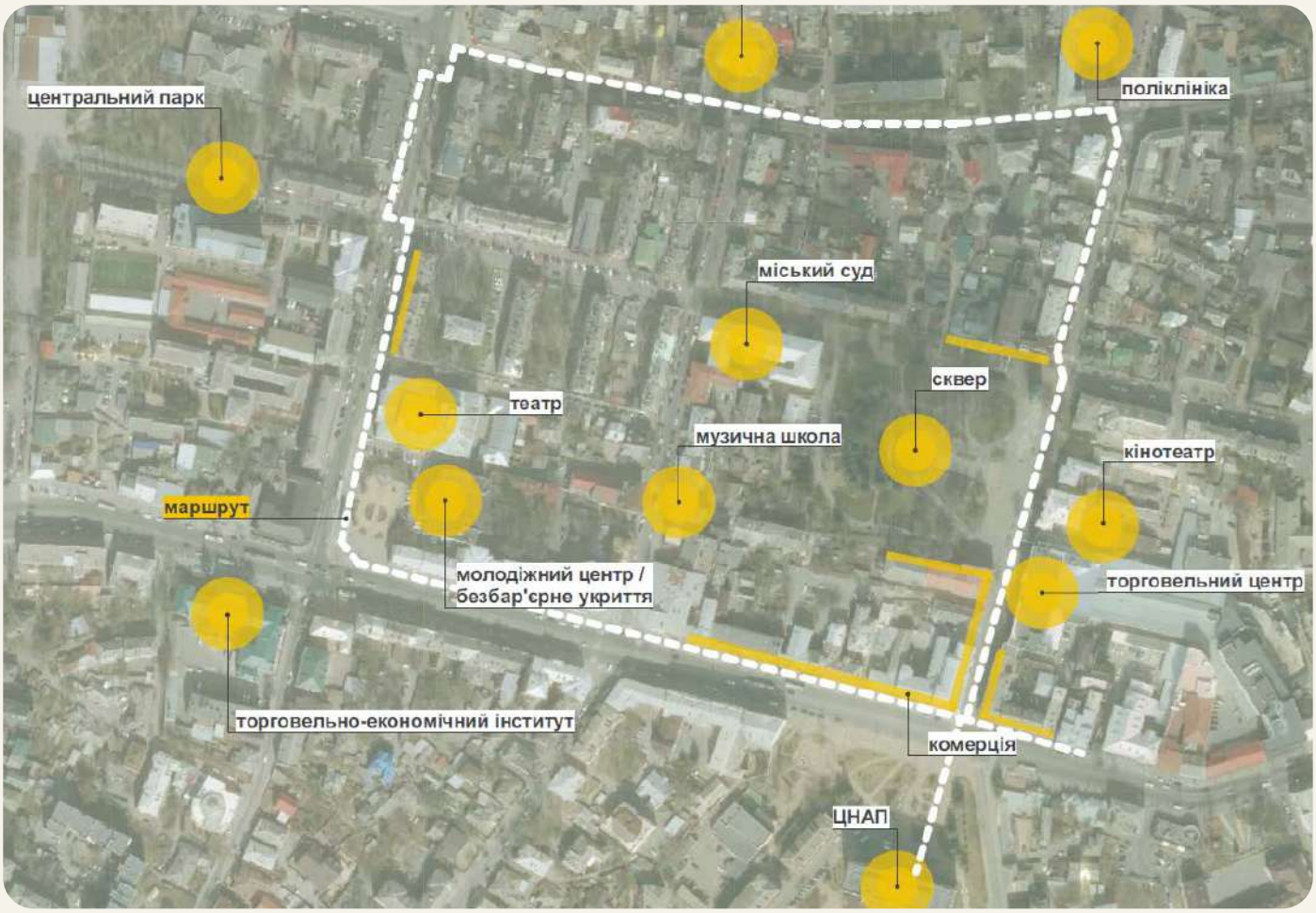

ПРИКЛАД МІСТА ЛЬВОВА:

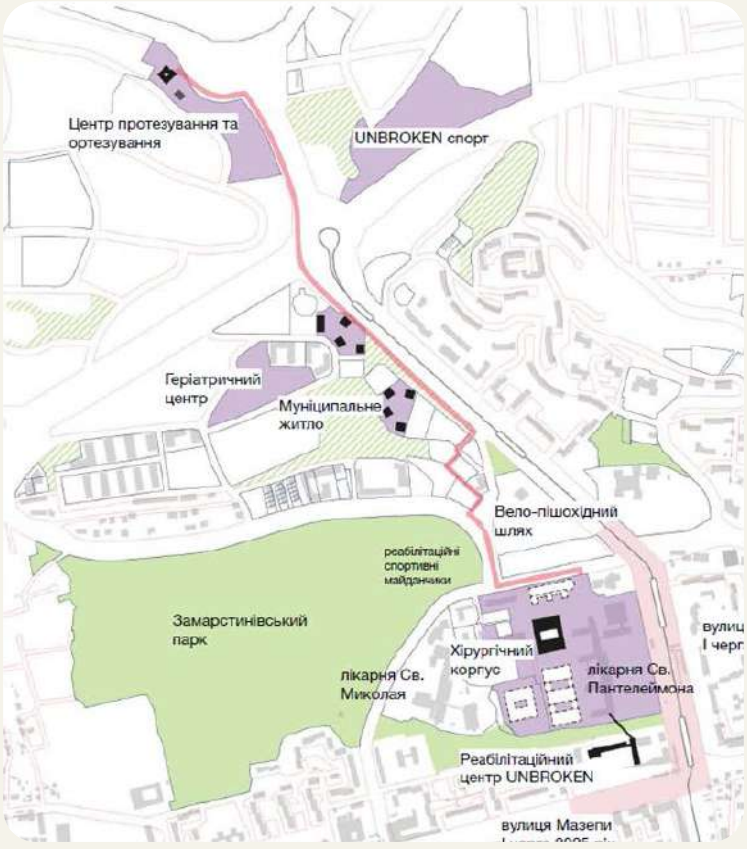

6. Визначення зупинок громадського транспорту, які знаходяться вздовж маршруту

Зупинки громадського транспорту, а також безпосередньо інклюзивний громадський транспорт (в територіальних громадах, що мають внутрішній громадський транспорт), є обов'язковою складовою безбар'єрного маршруту.

Важливо визначити, які зупинки громадського транспорту потребують облаштування для маломобільних груп населення у обов'язковому порядку на першому етапі з відповідною аргументацією прийнятих рішень.

ПРИКЛАД МІСТА ВІННИЦІ:

ДО

ПІСЛЯ

ПРИКЛАД МІСТА РІВНОГО:

Деталізація Схеми безбар'єрного маршруту.

Можливість ремонту зупинки громадського транспорту

У Рівному громадський транспорт в поєнанні з пішим пересуванням забезпечують понад 50% пересування містом;

У Рівному наразі лише до 30% громадського транспорту має повністю, або частково низьку підлогу (20/70 тролейбусів, 30 великих автобусів та 20 середніх автобусів).

Очевидною є потреба оновлення тролейбусного та автобусного парків низькопідлоговими взірцями.

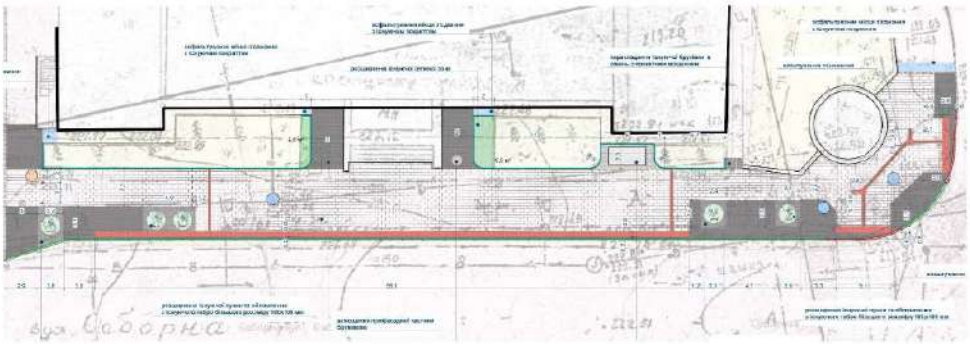

ПРИКЛАД МІСТА ДНІПРО:

Транспортна інфраструктура. Реалізовані заходи.

Громадські зупинки

Зупинка в районі пл. Соборної

Зупинка в районі пл. Соборної

7. Наявність інклюзивного транспорту загального користування, що проходить маршрутом

Інклюзивний транспорт: автобуси, трамваї, тролейбуси, метрополітен, що забезпечені засобами доступності. Важливо зазначити кількість та частку інклюзивного (доступного для МГН) транспорту загального користування. В разі, якщо доступний для МГН транспорт рухається за певним графіком, наприклад, кожні дві години, – важливо забезпечити інформування населення про графік руху такого транспорту.

Доступний для МГН транспорт відповідно повинен зупинятися на зупинках громадського транспорту, що знаходяться вздовж маршруту, та забезпечувати сполучення між пріоритетними об'єктами.

8. Визначення елементів вулично-дорожньої мережі, щопотребують облаштування доступності

Безбар'єрна вулично-дорожня мережа має бути цілісною, нерозривною та комплексною. У разі недоступності одного з елементів мережі, наприклад наявність бар'єрного підземного пішохідного переходу, необхідно забезпечити безбар'єрні обхідні шляхи.

Безбар'єрні обхідні шляхи не мають суттєво збільшувати шлях руху і бути в зоні видимості.

ПРИКЛАД МІСТА ЛЬВОВА:

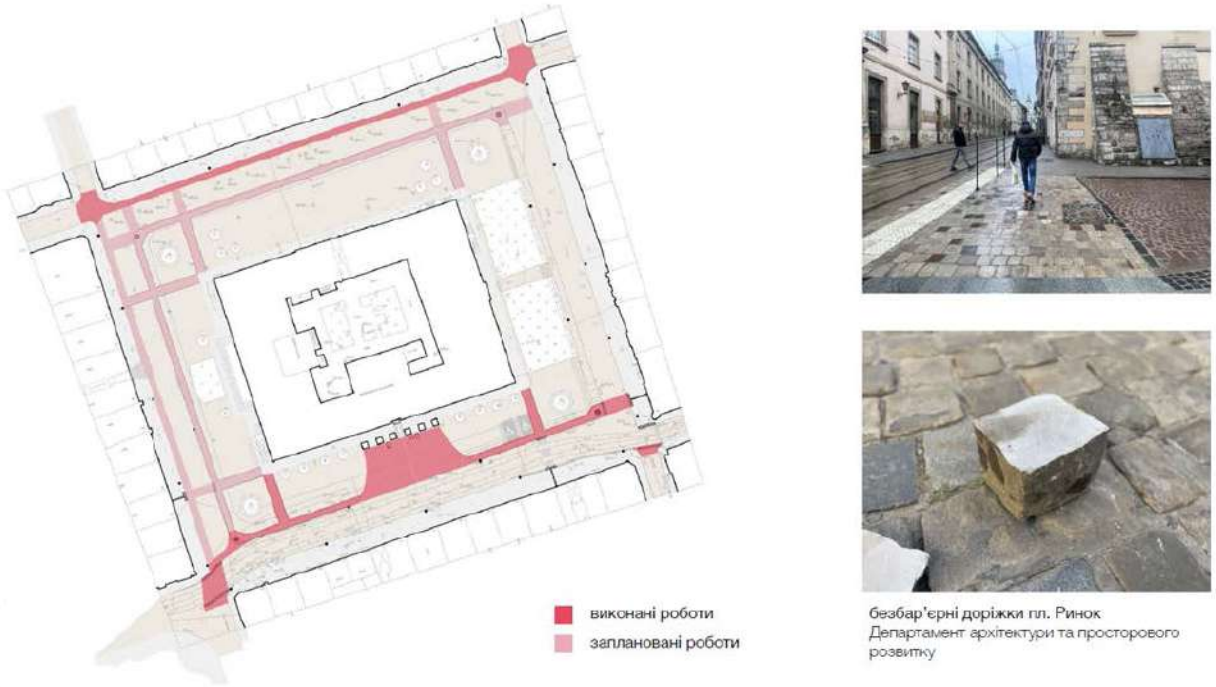

безбар'єрні доріжки пл. Ринок
Департамент архітектури та просторового розвитку

ПРИКЛАД МІСТА ЛЬВОВА:

9. Створення переліку об'єктів, що потребують облаштування безбар'єрності

У переліку слід зазначити:

Заходи, які будуть здійснені в процесі облаштування безбар'єрного маршруту

Терміни реалізації

Визначити черги облаштування:

- 1 черга - 2025 рік,
- інші черги 2026-2030 роки

Орієнтовну вартість реалізації безбар'єрного маршруту

Джерела фінансування

Таблиця 1. *Перелік об'єктів, що потребують облаштування на маршруті.*

Назва об'єкту	Адреса	Тип об'єкту	Підтип об'єкту	Тип власності (державна, комунальна, приватна)	Перелік робіт, що необхідно виконати	Чи наявна проектна документація? (так/ні)	Вартість реалізації, грн	Джерела фінансування	Черга реалізації

10. Формування пропозиції щодо розподілу фінансування на об'єкти, що потребують облаштування безбар'єрності.

Таблиця 2. *Фінансування безбар'єрного маршруту*

Область	Район	Територіальна громада	Населений пункт	Кількість об'єктів, од.	Загальна вартість безбар'єрного маршруту, тис. грн	Наявне фінансування у _____ році		Потреба у фінансуванні з державного бюджету у ____ році, тис. грн
						бюджет територіальної громади, у тому числі залучені кошти, тис. грн	обласний бюджет, у тому числі залучені кошти , тис. грн	

11. Визначення заходів з облаштування об'єктів для забезпечення безбар'єрності маршруту

Важливо визначити дорожню карту реалізації маршруту – перелік конкретних заходів з виконання робіт з облаштування. Відповідні заходи необхідно включити до місцевого плану заходів зі створення безбар'єрного простору та узгодити на засіданні місцевої ради безбар'єрності.

Про реалізацію заходів важливо повідомляти громадськість, для того щоб суспільство розуміло «чому?», «навіщо?» та «яким чином?» буде проводиться облаштування безбар'єрності у населеному пункті.

12. Склад проектної пропозиції безбар'єрного маршруту

Проектна пропозиція безбар'єрного маршруту населеного пункту має такі складові:	
Презентація безбар'єрного маршруту	**Рекомендовано презентацію формувати з таких слайдів:** 1) аналіз потреб та об'єктів у населеному пункті (відповідно до п.1 розділу III); 2) опис обраного маршруту (відповідно до п.2 розділу III); 3) карта (відповідно до п.3 розділу III); 4) моніторинг та оцінка маршруту на безбар'єрність (існуючий стан) (відповідно до п.4 розділу III); 5) деталізація будівель і споруд (з фотофіксацією існуючого стану) (відповідно до п.5 розділу III); 6) деталізація об'єктів транспортної інфраструктури, з фотофіксацією існуючого стану (відповідно до п.6 розділу III); 7) деталізація транспорту, з фотофіксацією існуючого стану (відповідно до п.7 розділу III); 8) деталізація вулиць і доріг, з фотофіксацією існуючого стану (відповідно до п.8 розділу III); 9) узагальнена інформація про перелік об'єктів (відповідно до п.9 розділу III); 10) узагальнена інформація про фінансування (відповідно до п.10 розділу III); 11) узагальнена інформація про заплановані заходи з облаштування та черговість облаштування (відповідно до п.11 розділу III).
Перелік об'єктів, що потребують облаштування	**Таблиця 1.** Перелік об'єктів, що потребують облаштування на маршруті. (відповідно до п. 9 розділу III).
Пропозиції щодо фінансування	**Таблиця 2.** Фінансування безбар'єрного маршруту (відповідно до п. 10 розділу III).

Розділ IV Реалізація безбар'єрного маршруту

1. Проведення будівельних робіт для створення безбар'єрного маршруту

Проведення будівельних робіт з врахуванням ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» та інших будівельних норм та стандартів виконуються шляхом:

поточного ремонту, у тому числі розумного пристосування

капітального ремонту

реконструкції

реставрації

Таблиця 3. *Графік виконання будівельних робіт*

Назва об'єкту	Адреса	Тип об'єкту	Підтип об'єкту	Вид будівельних робіт (поточний ремонт, капітальний ремонт, реконструкція, реставрація)	Наявність дефектного акту проектної документації (так/ні)	Номер проектної документації в ДЕССБ (за наявності)	Наявність експертизи проектної документації (так/ні або не потребує)	Стан проведення тендеру на визначення підрядника (розпочато, проведено, завершено)	Стан укладання договору (укладено/не укладено)	Отримання дозволу на проведення будівельних робіт (отримано/не отримано або не потребує, у разі проведення поточного ремонту)	Дата початку будівельних робіт	Кількість осіб, що працюють на об'єкті	Стан виконання будівельних робіт (відсотки)	Опис робіт, які необхідно завершити	Орієнтовна дата прийняття в експлуатацію

2. Моніторинг ходу будівельних робіт на предмет прийняття інклюзивних рішень

До моменту офіційного відкриття маршруту рекомендується провести його тестування, (з метою уникнення можливих репутаційних ризиків). До тестування рекомендується долучити громадські організації осіб з інвалідністю.

Для об'єктів, які є складними у облаштуванні безбар'єрності необхідно визначити індивідуальні архітектурні рішення, які змогли би забезпечити доступність для МГН.

Також представники Мінрозвитку здійснюють моніторингові візити щодо реалізації проекту. Інформуємо про висновки з візитів, які були здійснені у пілотні громади, з метою їх врахування у реалізації безбар'єрних маршрутів на загальнонаціональному рівні.

Висновки з візитів до міст, які визначились з маршрутами:

Маршрути у своїй більшості достатньо великі з планом реалізації до 2030 року і пізніше

Наразі об'єкти на маршрутах опрацьовані не детально

Загальне розуміння безбар'єрності маршруту на рівні дорожньо-транспортної мережі

Майже в усіх містах витрати на ці види робіт заплановані у рамках поточних ремонтів

Є точки тяжіння на цих маршрутах (лікарні, школи, ЦНАПи), але вони не включені у фінансування до кінця року.

Псевдобезбар'єрність. Багато об'єктів, які знаходяться на маршрутах, візуально є безбар'єрними, але по факту не відповідають вимогам

Бізнеси та багатоквартирні будинки на маршрутах здебільшого не включені у проєкт

Окремі міста почали роботу з великим бізнесом для впровадження подальших робіт

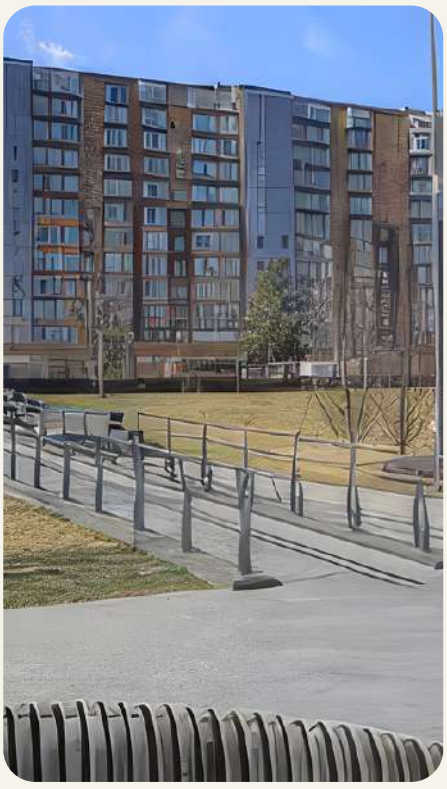

3. Комунікаційна підтримка процесу реалізації проекту

Комунікаційна рамка проекту

Ключові стейкхолдери

- Міністерство розвитку громад та територій України
- Офіс першої леді Олени Зеленської
- Віце-прем'єр-міністр з відновлення – Міністр розвитку громад та територій України Олексій Кулеба
- Заступниця Міністра розвитку громад та територій України Наталія Козловська
- Обласні, Київська міська державні (військові) адміністрації
- Органи місцевого самоврядування
- Громадські організації, що працюють у сфері безбар'єрності
- Бізнес (мережевий і місцевий залучений до проєкту)

Мета проєкту

- Створити зручні, адаптовані маршрути в територіальних громадах, що враховують потреби людей з інвалідністю, батьків із маленькими дітьми, людей літнього віку, військових, які повертаються з пораненнями, а також інших категорій громадян, які стикаються з обмеженнями у доступі до простору, транспорту та послуг.

Що таке безбар'єрність?

- це про справедливість та повагу до наших громадян;
- це більше ніж фізична доступність, це комплексний підхід, який
- охоплює інформаційний, суспільний, економічний, цифровий та освітній напрямки;
- це пріоритет, який має інтегруватися у всі сфери життя громадян;

Посилання на «Довідник безбар'єрності» - https://bf.in.ua/

Що таке безбар'єрний маршрут?

- Комплексний підхід до створення доступного простору через модернізацію інфраструктури, інформаційні кампанії, розширення можливостей цифрової взаємодії та залучення соціально відповідальногобізнесу.
- Конкретний шлях, який громади визначають самостійно, що проходить через ключові об'єкти міста, наочно демонструючи, як може і має виглядати міський простір з погляду безбар'єрності. Він включає всі необхідні елементи – зручні тротуари, безпечні переходи, доступні входи до будівель, зрозумілу навігацію, тактильні позначки, а також адаптовані заклади громадського харчування, фінансові установи, магазини та інші місця, якими користуються мешканці щодня.

Що таке безбар'єрний маршрут?

- Комфортний і доступний шлях, який дозволяє людям з інвалідністю, літнім людям, батькам із дитячими візочками, особам з тимчасовими травмами та іншим маломобільним групам населення безперешкодно пересуватися громадським простором, отримувати необхідні послуги та брати активну участь у житті громади.

Ключові слова

- «безбар'єрність»,
- «коли зможеш»,
- «коли можеш»,
- «Рух без бар'єрів»,
- «пілотне місто (територіальна громада)»,
- «флагманський проєкт»

Ключові меседжі

На першому важливому етапі — кожним населеним пунктом визначено маршрут першої черги, який стане основою безбар'єрного простору. Попереду — ще багато: проєктування, будівництво, перевірки. Це не швидко. Але точно — необхідно. Ми це робимо, щоб люди змогли:

- виїхати з дому на кріслі колісному і не просити про допомогу сторонніх;
- самостійно дістатися до необхідної будівлі, об'єкту;
- гуляти містом, селищем чи селом зручно для кожного: подорожуючим з валізами, батькам з дітьми до 6-ти років, людям які користуються тростинами, та іншим не шукаючи обхідних шляхів.

- В умовах повномасштабної війни всі розуміють головний державний пріоритет – фінансування оборони та підтримка фронту. Водночас питання безбар'єрності не може бути відкладене, адже воно стало ще більш актуальним саме через війну. Велика кількість військових повертається з фронту з пораненнями, які потребують не лише медичної допомоги, а й повноцінної інтеграції у життя суспільства через доступний міський простір, транспорт і сервіси. Це питання справедливості – створення умов для людей, які віддали своє здоров'я за країну.
- Безбар'єрність необхідна не лише військовим. Це потреба мільйонів громадян – людей літнього віку, сімей з маленькими дітьми, людей з тимчасовими травмами, вагітних жінок, осіб з ментальними порушеннями. Безбар'єрне середовище має стати нормою для всіх, незалежно від фізичних чи соціальних обмежень.
- Цим проєктом задано рамку та приклад, як може і як має виглядати міський простір в контексті безбар'єрності. Це не лише загальнонаціональний проєкт, а конкретні зміни на рівні кожного населеного пункту, які втілюються за активної участі територіальної громади та органів місцевого самоврядування.

Ключові меседжі

- Фізична безбар'єрність — це про можливість пересуватися населеним пунктом вільно.
- У фокусі під час реалізації проєкту — залученням коштів державного бюджету у поєднанні з фінансуванням з обласним бюджетом та бюджетом територіальної громади, а також за участі бізнесу та міжнародних донорів та інших джерел.

Навіщо це територіальним громадам?

- Підвищення рівня доступності соціальних, освітніх, медичних та адміністративних послуг.
- Покращення транспортної та пішохідної інфраструктури.
- Створення умов для комфортного пересування всіх мешканців.
- Залучення бізнесу до розвитку соціально відповідального середовища
- Відповідність європейським стандартам інклюзивності та сталого розвитку.
- Реалізація проєкту сприятиме покращенню якості життя людей, розвитку соціально відповідального бізнесу та створенню інклюзивного простору, де кожен має рівні можливості для пересування, отримання послуг і участі в суспільному житті.

Треки публічної комунікації

- старт проєкту;
- аудит маршруту;
- процес реконструкції;
- навчання архітекторів;
- залучення Ради безбар'єрності;
- публічні наради;
- співпраця та колаборації з бізнесами;
- будь-які інші креативні формати.

Амбасадори

Важливо долучити амбасадорів Руху безбар'єрності – місцевих та національних:

- представників громадських організацій;
- відомих місцевих діячів;
- експертів;
- лідерів громадської думки.

Рекомендовано органам місцевого самоврядування та обласним державним адміністраціям, які реалізують проект, затвердити комунікаційні плани, які відображатимуть проведені та заплановані заходи та публікації.

Таблиця 4. Комунікаційний план реалізації проекту.

Населений пункт	Дата	Формат заходу/ активності	Тема	Локація події	Підтримка від лідерів громадської думки - амбасадорів проєкту	Посилання на публікації	Примітки

4. Співпраця з бізнесом

Безбар'єрність у бізнесі — це не лише про доступність для маломобільних груп населення, але й про розвиток та зміцнення репутації. Основні меседжі для бізнесу щодо важливості налаштування доступності своїх об'єктів на безбар'єрному маршруті:

Залучення більшої аудиторії	Коли простір є доступним, він стає комфортним для людей з інвалідністю, літніх людей, батьків із дитячими візками, вагітних жінок тощо. Це значно розширює вашу клієнтську базу та збільшує прибуток. Облаштування доступності — це не витрати, а стратегічна інвестиція в майбутнє вашого бізнесу.
Покращення репутації та лояльності	Соціально відповідальний бізнес отримує більшу довіру від клієнтів. Доступність приміщень — це сигнал, що ваш бізнес дбає про кожного, незалежно від його можливостей. Безбар'єрність виділяє ваш бізнес серед інших.
Розширення кадрового потенціалу	Наймаючи на роботу осіб з інвалідністю, ви отримуєте мотивованих співробітників, які можуть принести свіжі ідеї та нові підходи до вирішення завдань. Інклюзивне середовище в колективі сприяє формуванню атмосфери толерантності, взаємоповаги та співпраці.
Підвищення конкурентоспроможності	Безбар'єрність виділяє ваш бізнес серед інших. У сучасному світі клієнти обирають не тільки товар чи послугу, але й досвід — зручність і комфорт залишаються вирішальними факторами.
Соціальна відповідальність та внесок у суспільство	Облаштування доступності — це не лише інвестиція в бізнес, але й у розвиток інклюзивного суспільства. Це робить вас частиною позитивних змін.

Очікування від партнерства з представниками бізнесу у рамках проекту:

Модернізація та адаптація простору

внесення змін до приміщень, транспорту та сервісів для відповідальності стандартам доступності

Участь у розробці стандартів доступності

Допомога у створенні рекомендацій та стандартів для безбар'єрного середовища, враховуючи власний досвід

Співфінансування інфраструктурних змін

участь у фінансуванні адаптації міськиї просторів, громадських місць, транспорту, інших бізнесів тощо

Зворотній зв'язок та аналітика

допомога у зборі даних, моніторингу ефективності проєкту та внесенні коригувань для покращення безбар'єрних рішень

Маркетингова підтримка та підвищення впізнаваності

спільне брендування, комунікаційні кампанії та просування ідеї безбар'єрності

Формування ком'юніті

створення мережі соціально відповідального бізнесу, який підтримує безбар'єрність та стає частиною позитивних змін

Логістична підтримка

залучення кур'єрських служб на пільгових умовах для забезпечення доставки та перевезень в рамках проєкту та для маломобільних груп населення

З метою ефективного долучення до проєкту зі створення безбар'єрних маршрутів територіальні громади та представники бізнесу укладають Меморандум про співпрацю. Цей документ закріплює спільне прагнення сторін до формування інклюзивного середовища, визначає основні напрямки взаємодії, відповідальність та механізми реалізації ініціатив, спрямованих на забезпечення безперешкодного доступу до об'єктів інфраструктури для всіх груп населення.